

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
29 серпня 2025 року, протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
29 серпня 2025 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно, перша – англійська)
галузі знань 03 Гуманітарні науки

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри мовознавства
кандидатка педагогічних наук, доцентка
«26» серпня 2025 року

_____ Ольга РЕМБАЧ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри мовознавства
«26» серпня 2025 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри, докторка педагогічних
наук, професорка
«26» серпня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
«26» серпня 2025 року, протокол № 1

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«27» серпня 2025 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«27» серпня 2025 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 5
3. Програма навчальної дисципліни	– 7
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 12
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 12
4.2. Аудиторні заняття	– 13
4.3. Самостійна робота студентів	– 13
5. Методи навчання та контролю	– 13
6. Схема нарахування балів	– 15
7. Рекомендовані джерела	– 15
7.1. Основні джерела	– 15
7.2. Допоміжні джерела	– 16
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 16

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	03 Гуманітарні науки
2.	Код і назва спеціальності	–	035 Філологія
3.	Назва спеціалізації	–	035.041 Германські мови та література (переклад включно, перша – англійська)
4.	Назва дисципліни	–	Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу
5.	Тип дисципліни	–	вибіркова
6.	Код дисципліни	–	ППВ 5.1.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	четвертий
10.	Семестр	–	7
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	4,0 / 120
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу	–	30%
	лекційні заняття (годин)	–	12
	% від обсягу аудиторних годин	–	10%
	практичні заняття (годин)	–	24
	% від обсягу аудиторних годин	–	20%
	самостійна робота (годин)	–	84
	% від загального обсягу тижневих годин:	–	70%
	аудиторних занять	–	2,5
	самостійної роботи	–	6
	3) заочна форма навчання:		непередбачена
	аудиторні заняття (годин)	–	
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	
	семінарські заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	
	самостійна робота (годин)	–	
	% від загального обсягу тижневих годин:	–	
	аудиторних занять	–	
	самостійної роботи	–	
12.	Форма семестрового контролю	–	залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	ЗПО 1.Основи теорії мовної комунікації ЗПО 5.Основи наукових досліджень ППО 3.Практична граматики основної іноземної мови ППО 4.Література країн, мова яких

		вивчається (перша мова)
		ЗПВ 1.4. Вступ до мовознавства
		ППО 6. Лінгвокраїнознавство англomовних країн
		ППО 13. Теорія та практика перекладу
		ППО 8. Історія основної іноземної мови
		ППО 12. Семантико-стилістичні проблеми перекладу галузевих текстів (цикл управлінсько-економічних спеціальностей)
2) супутні дисципліни	–	ППО 1. Практичний курс основної іноземної мови
		ППО 1. Практичний курс основної іноземної мови
		ППО 2. Практичний курс другої іноземної мови
		ППО 5. Семантико-стилістичні проблеми перекладу галузевих текстів (цикл юридичних спеціальностей)
3) наступні дисципліни	–	ППО 9. Теоретична граматики
		ППО 1. Практичний курс основної іноземної мови
		ППО 11. Стилістика основної іноземної мови
		ППО 10. Лексикологія
		ПП 2.4. Практика з фаху
14. Мова вивчення дисципліни	–	Англійська/українська

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.</p> <p>ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.</p> <p>ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).</p> <p>ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.</p>
--	---

Програмні результати навчання	<p>ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПР 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.</p> <p>ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.</p> <p>ПР 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.</p> <p>ПР 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.</p> <p>ПР 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.</p>
--------------------------------------	--

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	Знання основних соціолінгвістичних термінів, понять та категорій, що використовуються в перекладознавстві, соціолінгвістичних явищ, базових методів та процедур аналізу соціально маркованого мовлення
1.2)	Здатність відтворювати факти, основні поняття, правила та принципи соціолінгвістичного підходу до перекладу.
1.3)	Знання основних соціолінгвістичних проблем перекладу та загальних стратегій відтворення соціально маркованих мовних елементів у цільовому тексті.
1.4)	Знання теоретичних положень про взаємозв'язок мови, суспільства і культури та їх вплив на вибір перекладацьких рішень.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	Усвідомлення соціолінгвістичної зумовленості мовних явищ та їх впливу на перекладацький процес.
2.2)	Вміння інтерпретувати соціально марковані елементи мовлення (діалект, соціолект, жаргон, просторіччя) в оригінальному тексті.
2.3)	Здатність пояснювати перекладацькі труднощі, що виникають унаслідок соціальної, культурної та статусної різниці між мовцями.
2.4)	Навички узагальнювати й систематизувати теоретичні положення соціолінгвістики з метою їх застосування у перекладознавстві.
2.5)	Здатність прогнозувати можливі наслідки перекладацьких рішень щодо передачі соціально маркованого мовлення для адекватності та прагматичного ефекту перекладу.
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	Уміння застосовувати основні поняття й методи соціолінгвістики для аналізу мовного матеріалу з урахуванням соціального, культурного та комунікативного контексту.

3.2)	Володіння знаннями про мовну норму, варіативність, білінгвізм, диглосію, полілінгвізм і мовні контакти (перемикання коду, інтерференція, конвергенція) з метою вибору адекватної мови перекладу та уникнення перекладацьких помилок.
3.3)	Здатність урахувати соціальну та історичну диференціацію мови для коректного відтворення соціального статусу, ролі, ідентичності мовців, а також історизмів, архаїзмів і неологізмів у перекладі.
3.4)	Уміння застосовувати знання про мовну політику та законодавчі норми під час перекладу офіційних, публічних і соціально чутливих текстів.
3.5)	Навички реалізації перекладацьких стратегій і прийомів відтворення індивідуальних та колективних відхилень від мовної норми, зокрема діалектного мовлення, просторіччя й сленгу, з урахуванням прагматичного ефекту тексту оригіналу.

4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	Уміння характеризувати предмет, об'єкт і методологічні підходи соціолінгвістики як міждисциплінарної галузі з погляду їх застосовності в перекладознавстві.
4.2)	Здатність розмежовувати та співвідносити мовну норму і варіативність у контексті білінгвізму, диглосії та полілінгвізму.
4.3)	Уміння інтерпретувати складники мовної ситуації та пояснювати їх роль у виборі мови перекладу, виявляти й пояснювати вплив мовних контактів (перемикання коду, інтерференція, лінгвістична конвергенція) на структуру і зміст перекладного тексту.
4.4)	Здатність розпізнавати та описувати прояви соціальної диференціації мови в текстах різних жанрів та їх відтворення у перекладі, зіставляти та обґрунтовувати вибір стратегій перекладу індивідуальних і колективних відхилень від мовної норми.
4.5)	Здатність критично осмислювати способи передачі діалектного мовлення, просторіччя та сленгу з урахуванням стилістичних і соціальних параметрів
4.6)	Навички диференціювати історичні мовні шари та пояснювати особливості відтворення історизмів, архаїзмів і неологізмів у перекладі
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	Уміння інтегрувати знання про мовну норму, варіативність та білінгвізм для визначення оптимальної стратегії перекладу.
5.2)	Здатність поєднувати методи соціолінгвістичного аналізу з перекладознавчими техніками для адаптації текстів різних соціокультурних груп.
5.3)	Уміння узгоджувати вплив мовної ситуації та політики мови на вибір перекладацьких рішень.
5.4)	Синтез знань про історичну та соціальну диференціацію мови при відтворенні архаїзмів, неологізмів та просторіччя.
5.5)	Врахування культурних кодів і контекстуальних значень фразеологізмів при міжмовному перенесенні.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	Оцінка впливу білінгвізму та диглосії на адекватність перекладу.
6.2)	Визначення доцільності використання стандартної або діалектної лексики в перекладі.
6.3)	Аналіз ризиків мовних інтерференцій та конвергенції у текстах різного жанру.
6.4)	Оцінка ефективності різних стратегій перекладу індивідуальних і колективних відхилень від норми.
6.5)	Визначення культурної та історичної релевантності перекладених лексичних одиниць для цільової аудиторії.
7. Створення (творчість)	

<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомовності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	Розробка нових перекладних рішень для передачі колориту діалектного та просторічного мовлення
7.2)	Творче відтворення фразеологізмів, історизмів та сленгу у літературних і медійних текстах.
7.3)	Створення міжкультурного перекладу, що поєднує мовну адекватність із збереженням культурного контексту.
7.4)	Формування нових перекладних моделей із урахуванням соціальної та історичної диференціації мови.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціолінгвістика як міждисциплінарна наука. Предмет і об'єкт соціолінгвістики. Методи дослідження соціолінгвістичних проблем. Основні поняття соціолінгвістики / Sociolinguistics as an Interdisciplinary Academic Discipline. / The Subject Matter and Object of Sociolinguistic Research. Methodological Approaches to the Study of Sociolinguistic Phenomena. Fundamental Concepts of Sociolinguistics.

Соціолінгвістика як міждисциплінарна галузь знань: місце соціолінгвістики в системі мовознавчих наук; взаємозв'язок соціолінгвістики з соціологією, антропологією, психологією, культурологією та прагматикою.

Історія становлення та етапи розвитку соціолінгвістики: основні напрями, наукові школи та провідні представники соціолінгвістичних досліджень.

Об'єкт соціолінгвістики: мова як соціальне явище; функціонування мови в суспільстві; мовна поведінка соціальних груп.

Предмет соціолінгвістики: закономірності взаємодії мови та суспільства; вплив соціальних чинників (вік, стать, соціальний статус, професія, освіта, етнічна належність) на мовлення.

Соціальна варіативність мови: поняття мовної варіації; соціальні та територіальні діалекти; соціолекти, ідіолекти, регістри та стилі мовлення.

Мовна ситуація та мовна політика: типи мовних ситуацій; багатомовність і диглосія; роль держави та суспільних інституцій у регулюванні мовних процесів.

Методи соціолінгвістичних досліджень: спостереження, анкетування, інтерв'ювання, соціолінгвістичний експеримент, кількісний і якісний аналіз мовних даних.

Основні поняття та категорії соціолінгвістики: мовна спільнота, мовна норма, мовна компетенція та мовна практика, мовна ідентичність, мовна поведінка.

Прикладні аспекти соціолінгвістики: роль соціолінгвістичних досліджень у сфері освіти, міжкультурної комунікації, мовної політики та перекладознавства.

Тема 2. Поняття норми та варіативності. Білінгвізм та його типи. Диглосія та її типи. Полілінгвізм / The Concept of Linguistic Norm and Variability. Bilingualism and Its Types. Diglossia and Its Types. Plurilingualism.

Мовна норма як соціолінгвістичне поняття: визначення мовної норми, її соціальна зумовленість та функціонування в мовній спільноті.

Типи мовних норм: літературна, кодифікована, некодифікована, усна та писемна норми; варіанти норми та їхня легітимність.

Поняття мовної варіативності: причини виникнення мовної варіативності; співвідношення норми та варіанта; динамічний характер мовної системи.

Рівні мовної варіативності: фонетична, лексична, граматична та стилістична варіативність.

Соціальні чинники мовної варіативності: вплив віку, статі, соціального статусу, освіти, професійної належності та регіонального походження мовців.

Білінгвізм як соціолінгвістичне явище: поняття білінгвізму, умови його формування та функціонування.

Типологія білінгвізму. Функціональні та психологічні аспекти білінгвізму.

Диглосія як форма мовного співіснування: визначення диглосії; функціональний розподіл мовних кодів у суспільстві.

Типи диглосії: класична та сучасна диглосія; внутрішньомовна та міжмовна диглосія; стабільна й нестабільна диглосія.

Поняття полілінгвізму, його соціальні та культурні передумови; особливості мовної поведінки полілінгвальних спільнот.

Сучасні прояви багатомовності: глобалізація, міграційні процеси, мовні контакти та їхній вплив на мовні норми й варіативність.

Тема 3. Вплив мовної ситуації на вибір мови перекладу. Мовні контакти та їх наслідки. Перемикання коду. Лінгвістична конвергенція. Інтерференція. / The Influence of the Linguistic Situation on the Choice of the Target Language. Language Contact and Its Consequences. Code-Switching. Linguistic Convergence. Interference.

Поняття мовної ситуації в соціолінгвістиці: складники мовної ситуації (кількість мов, їхній функціональний розподіл, соціальний статус, престиж, сфери вживання).

Типи мовних ситуацій. Вплив мовної ситуації на перекладацькі рішення: вибір мови перекладу, адресат перекладу, соціокультурні чинники та комунікативна мета перекладу.

Мовні контакти як соціолінгвістичне явище: причини виникнення мовних контактів (міграція, глобалізація, колоніальна спадщина, міжкультурна комунікація).

Наслідки мовних контактів: запозичення, калькування, мовне змішування, формування контактних різновидів мов.

Перемикання коду (code-switching): поняття, типи та функції. Перемикання коду в перекладі: способи відтворення іншомовних включень, маркування соціальної та культурної ідентичності мовців.

Лінгвістична конвергенція: поняття конвергенції мовних систем у контактних умовах; структурні та функціональні прояви.

Інтерференція: визначення інтерференції, її рівні (фонетичний, лексичний, граматичний, стилістичний). Інтерференція в перекладацькій діяльності: типові помилки перекладу, спричинені впливом вихідної мови; способи їх уникнення.

Соціолінгвістичні та перекладознавчі аспекти мовних контактів: роль мовної політики, стандартів і норм у перекладацькій практиці.

Практичні кейси аналізу: аналіз автентичних текстів із проявами мовних контактів, перемикання коду, конвергенції та інтерференції.

Тема 4. Мовна політика держави і регуляторні законодавчі засоби / State Language Policy and Regulatory Legislative Instruments.

Поняття мовної політики: мовна політика як складова державної політики; цілі, принципи та функції мовної політики.

Суб'єкти та об'єкти мовної політики: держава, інституції, мовні спільноти; мови та мовні різновиди як об'єкт регулювання.

Типи мовної політики: централізована й децентралізована мовна політика; плюралістична та асиміляційна моделі.

Мовне планування: етапи та механізми реалізації.

Законодавчі та нормативно-правові засоби регулювання мовної сфери: конституційні положення, закони про мови, підзаконні акти, стандарти та регламенти.

Мовна політика в освіті, медіа та публічній сфері: регулювання мови навчання, мовлення ЗМІ, діловодства та державного управління.

Права мовних меншин і мовне різноманіття: міжнародні та національні механізми захисту мовних прав; проблема мовної рівності.

Мовна політика та соціальна стабільність: роль мовної політики у формуванні національної ідентичності та суспільної згуртованості.

Мовна політика в умовах глобалізації: вплив глобальних мов, зокрема англійської, на національні мовні політики.

Переклад у контексті мовної політики: переклад як інструмент реалізації державної мовної політики; нормативні вимоги до перекладу в офіційній сфері.

Порівняльний аналіз мовної політики різних держав: моделі мовного регулювання та їх ефективність.

Сучасні виклики мовної політики: цифровізація, міграційні процеси, багатомовність і мовна безпека.

Тема 5. Соціальна диференціація мови / Social Differentiation of Language

Поняття соціальної диференціації мови: мова як соціально зумовлена система; співвідношення мови та соціальної структури суспільства.

Соціальні чинники мовної диференціації: вплив соціального статусу, професії, рівня освіти, віку, статі та етнічної належності на мовлення.

Соціолекти як форма соціальної варіативності: професійні мови, жаргони, аргі; їхні функції та сфери вживання.

Мовлення соціальних груп: мовні особливості молодіжних, професійних, маргінальних та елітарних груп.

Регістр і стиль мовлення: офіційний, нейтральний та неофіційний реєстри; стилістична диференціація мовлення.

Соціальна маркованість мовних одиниць: престижні та непрестижні мовні форми; соціальна оцінка мовних варіантів.

Мовна ідентичність: роль мови у формуванні соціальної та групової ідентичності мовців.

Соціальна мобільність і мовні зміни: вплив соціальних змін на мовну поведінку та мовну варіативність. Соціальна диференціація мови у перекладі: проблеми відтворення соціально маркованого мовлення; перекладацькі стратегії.

Методи дослідження соціальної диференціації мови: соціолінгвістичне опитування, аналіз мовного корпусу, варіаційний аналіз.

Аналіз автентичних текстів: виявлення соціально зумовлених мовних особливостей у художніх, публіцистичних та медійних текстах.

Тема 6. Стратегії перекладу індивідуальних відхилень від норми / Strategies for Rendering Individual Deviations from the Norm in Translation

Поняття індивідуальних відхилень від мовної норми: особливості мовлення окремого автора чи мовця.

Типи індивідуальних відхилень: фонетичні, лексичні, граматичні, стилістичні.

Перекладацькі стратегії: калькування, адаптація, пояснення через примітки, відтворення стилістичних особливостей.

Врахування соціокультурного та контекстуального фактора при виборі стратегії.

Практичний аналіз: приклади перекладу художніх і публіцистичних текстів з індивідуальними мовними відхиленнями.

Тема 7. Стратегії перекладу колективних відхилень від норми / Translation Strategies for Rendering Collective Deviations from the Norm

Поняття колективних відхилень: мовні особливості соціальних груп (професійні жаргони, аргі, соціолекти).

Соціальні чинники виникнення колективних мовних варіантів.

Перекладацькі стратегії: еквівалентна передача, трансформація, стилістична адаптація, пояснювальні коментарі.

Визначення рівня збереження соціальної та культурної маркованості у перекладі.

Практичний аналіз: відтворення колективних мовних відхилень у художніх, публіцистичних та медійних текстах.

Тема 8. Відтворення діалектного мовлення, просторіччя та сленгу у перекладі / Rendering Dialectal Speech, Colloquial Language, and Slang in Translation

Поняття діалектного мовлення, просторіччя та сленгу; функції в комунікації.

Соціальні та стилістичні характеристики неформальної лексики.

Перекладацькі стратегії: локалізація (вибір відповідного діалекту мови перекладу), стилізація, нейтралізація.

Виклики передачі культурних та соціальних маркерів у тексті.

Практичний аналіз: відтворення діалектного мовлення, просторіччя та сленгу у художніх і публіцистичних текстах.

Тема 9. Історична диференціація мови. Особливості відтворення історизмів, архаїзмів та неологізмів / Historical Differentiation of Language. Peculiarities of Rendering Historicisms, Archaisms, and Neologisms

Поняття історизмів, архаїзмів та неологізмів; роль історично маркованої лексики в тексті.

Функціональна та стилістична роль таких одиниць у художньому та публіцистичному текстах.

Перекладацькі стратегії: калькування, пояснення, заміна сучасними відповідниками, стилістична адаптація.

Врахування культурного контексту та історичного часу джерела при перекладі.

Практичний аналіз: відтворення історизмів, архаїзмів та неологізмів у перекладі текстів різних жанрів.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма					
		усього	у тому числі				
Л	С/Пр.		лаб	інд	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Соціолінгвістика як міждисциплінарна наука. Предмет і об'єкт соціолінгвістики. Методи дослідження соціолінгвістичних проблем. Основні поняття соціолінгвістики / Sociolinguistics as an Interdisciplinary Academic Discipline. / The Subject Matter and Object of Sociolinguistic Research. Methodological Approaches to the Study of Sociolinguistic Phenomena. Fundamental Concepts of Sociolinguistics.	10	2	2			6
2.	Тема 2. Поняття норми та варіативності. Білінгвізм та його типи. Диглосія та її типи. Полілінгвізм / The Concept of Linguistic Norm and Variability. Bilingualism and Its Types. Diglossia and Its Types. Plurilingualism.	10	2	2			6
3.	Тема 3. Вплив мовної ситуації на вибір мови перекладу. Мовні контакти та їх наслідки. Перемикання коду. Лінгвістична конвергенція. Інтерференція. / The Influence of the Linguistic Situation on the Choice of the Target Language. Language Contact and Its Consequences. Code-Switching. Linguistic Convergence. Interference.	12	2	2			8
4.	Тема 4. Мовна політика держави і регуляторні законодавчі засоби / State Language Policy and Regulatory Legislative Instruments.	12	2	2			8
5.	Тема 5. Соціальна диференціація мови / Social Differentiation of Language	12	2	2			8
6.	Тема 6. Стратегії перекладу індивідуальних відхилень від норми / Strategies for Rendering Individual Deviations from the Norm in Translation	18	2	4			12
7.	Тема 7. Стратегії перекладу колективних відхилень від норми / Translation Strategies for Rendering Collective Deviations from the Norm	16		4			12
8.	Тема 8. Відтворення діалектного мовлення, просторіччя та сленгу у перекладі / Rendering Dialectal Speech, Colloquial Language, and Slang in Translation	16		4			12
9.	Тема 9. Історична диференціація мови. Особливості відтворення історизмів, архаїзмів та неологізмів / Historical Differentiation of Language. Peculiarities of Rendering Historicisms, Archaisms, and Neologisms	14		2			12
Усього годин		120	12	24			84

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, практичні заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів дисципліни.

4.2.3. Плани практичних занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми дисципліни та індивідуальні завдання. Обсяг самостійної роботи визначається навчальним планом і становить 54 години. Під час роботи студенти використовують підручники, посібники, лінгвокраїнознавчі словники та наукові лінгвокраїнознавчі джерела.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді індивідуальних розрахункових завдань.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Типи навчальних лекцій:

- традиційні (зміст матеріалу дається в готовому для запам'ятовування вигляді);
- проблемні (аналізується певна наукова або практична проблема);
- розмовні (грунтується на переплетенні розмовних фрагментів лекції з відповідями слухачів або виконанням ними певних теоретичних чи практичних завдань).

Під час лекційних занять застосовуються також слайдові презентації.

На *семінарських* заняттях застосовуються різноманітні методи та прийоми навчання, а саме:

- традиційний усний виклад змісту теми;
- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань та кейсів;
- аналіз автентичних текстів (робота з газетними статтями, блогами, піснями дозволяє розвивати мовну компетенцію та критичне мислення);
- практичні вправи, творчі індивідуальні та групові завдання,
- активні та інтерактивні методи навчання:
- лінгвокраїнознавчі вікторини та ігри;
- перегляд та обговорення англomовних фільмів та серіалів;
- дискусії та дебати на актуальні теми, пов'язані з англomовними країнами.
- рольові ігри.
- створення презентацій та проєктів;
- написання есе на запропоновану тему;
- проєктне навчання: студенти можуть працювати над проєктами, які вимагають досліджень, аналізу та представлення результатів;
- використання інтернет-ресурсів, відео- та аудіоматеріалів для збагачення процесу навчання та роботи з текстами;
- асоціативні та візуальні засоби: використання майнд-меп, схем, картинок для систематизації та уявлення інформації.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у таких формах:

- усне або електронне опитування (використання платформ (Kahoot, Mentimeter, Google Forms) для індивідуальної або командної перевірки знань);
- експрес-опитування: швидка перевірка рівня знань та розуміння матеріалу;
- групові або командні завдання: робота над кейсами та проблемними ситуаціями; оцінюється результат, участь у дискусії та аргументація рішень;
- міні-дослідження: підготовка коротких доповідей або досліджень на тему культури, традицій та літератури англomовних країн (контроль за логікою викладу, глибиною аналізу та якістю джерел);
- презентації та мультимедійні проекти (оцінюється зміст, наочність та усний виступ);
- есе та творчі письмові завдання (написання аналітичних або рефлексивних робіт дає можливість перевірити уміння структурувати думку англійською мовою та критичне мислення);
- дебати та рольові ігри (оцінюється аргументація, знання фактів та активність у дискусії);
- лінгвокраїнознавчі вікторини та ігри (інтерактивні завдання, кросворди, конкурси; сприяють перевірці знань у легкій, ігровій формі);
- захист проєктів (презентація та обґрунтування дослідницьких або творчих робіт студентів).

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Структура залікового білету включає тестові завдання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

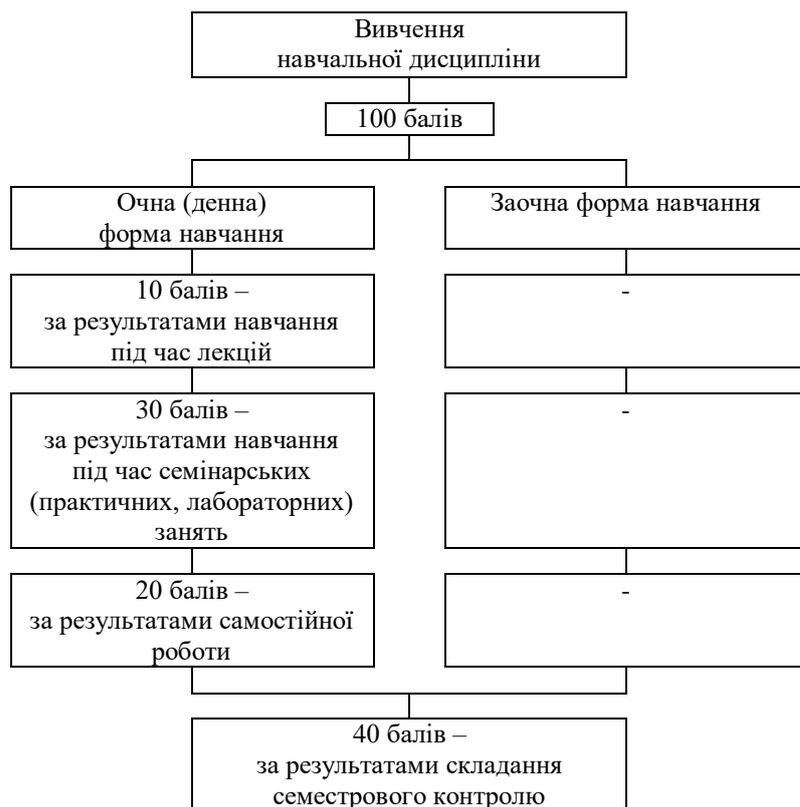

Рис. 6.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Ажнюк Б. Соціолінгвістична термінологія: труднощі перекладу / Мовні і концептуальні картини світу. К., 2010. Вип. 29. С. 71–76.
2. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток Лтд», 2007. 360 с.
3. Боголюбов С.А. Соціолінгвістика. URL: <https://stud.com.ua/76134/sotsiologiya/sotsiolingvistika>
4. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2010. 243 с.
5. Муратова Д.Є. Соціокультурна інформація та її врахування у перекладі і підготовці перекладачів // Вісник КНУ. Іноземна філологія. 2004. С. 103–105.
6. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. К., 2005. 464 с.
7. Dutton A.A. Translation as Sociolinguistic Activity. 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/318960167_Translation_as_sociolinguistic_activity
8. Motsna L. S. Sociolinguistic Problems of Language Variation in the Aspect of Translation. Khmelnytsky: KhNU, 2014. 49 p.
9. Nida E. A. Sociolinguistics as a Crucial Factor in Translation and Interpreting. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/9789/8d6d0306f194d5ceba54a37109e148bd09f5>

7.2. Допоміжні джерела

1. Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики. Соціологічний напрям у мовознавстві. Львів, 2008. 452 с.

2. Ніколенко А. Г. Соціальні аспекти мовлення: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2005. 256 с.
3. Олексюк О.М. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Соціолінгвістика». Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2017. 260 с.
4. Hornberger N.H., McKay S.L. Sociolinguistics and Language Education. Short Run Press Ltd., 2010. 571 p.
5. Hovy D., Johannsen A. Exploring Language Variation Across Europe: A Web-based Tool for Computational Sociolinguistics. URL: <https://www.aclweb.org/anthology/L16-1477.pdf>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. **Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nbuv.gov.ua>
2. **British Council. Language and Society** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.org>
3. **JSTOR** : цифрова бібліотека академічних журналів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jstor.org>
4. **Ethnologue: Languages of the World** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ethnologue.com>
5. **Routledge Encyclopedia of Translation Studies** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.routledge.com> (дата звернення: 18.01.2026).
6. **SIL International: language and culture resources** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sil.org>
7. **Taylor & Francis Online**: платформа наукових журналів з перекладознавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.tandfonline.com>
8. **Translation Studies Bibliography** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://benjamins.com/online/tsb>